

ΕΡΓΟ: «Πρόγραμμα επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας. Σύνταξη σχεδίων δράσης για την προστασία των ειδών προτεραιότητας»

ΦΑΣΗ Γ: Σχέδια Δράσης

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: *Σχέδιο Δράσης για την Ζώνη Ειδικής Προστασίας*
«GR4110014 Νήσος Άγιος Ευστράτιος και θαλάσσια ζώνη»

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΙΔΙΚΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ – ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ:

Ελευθέριος Κακαλής

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΟΥ: Τάσος Δημαλέξης
Δημήτρης Μπούσμπουρας
Θάνος Καστρίτης

Αθήνα

Οκτώβριος 2009

Το έργο «Πρόγραμμα επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας. Σύνταξη σχεδίων δράσης για την προστασία των ειδών προτεραιότητας», χρηματοδοτήθηκε από το «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον» του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Η πλήρης αναφορά στο παρόν κείμενο είναι:

Κακαλής Ε. (2009). Σχέδιο δράσης για τη Ζώνη Ειδικής Προστασίας «GR4110014 Νήσος Άγιος Ευστράτιος και θαλάσσια ζώνη». Στο: Δημαλέξης, Α. Μπούσμπουρας, Δ., Καστρίτης, Θ., Μανωλόπουλος Α. και Saravia V. (Συντονιστές Έκδοσης). Τελική αναφορά προγράμματος επαναξιολόγησης 69 σημαντικών περιοχών για τα πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της Ορνιθοπανίδας. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα.

This document may be cited as follows:

Kakalis E. (2009). Action Plan for the Special Protection Area « GR4110014 Nisos Agios Efstratios kai thalassia zoni». In: Dimalexis A., Bousbouras D., Kastritis T., Manolopoulos A. & Saravia V. (editors). Final project report for the evaluation of 69 Important Bird Areas as Special Protection Areas. Hellenic Ministry for the Environment, Physical Planning and Public Works, Athens.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2. ΣΤΟΧΟΣ	3
3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	4
4. ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	6
5. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	7
6. ΚΙΝΔΥΝΟΙ – ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	9
7. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ	10
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	12

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν Σχέδιο Δράσης εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Πρόγραμμα επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας. Σύνταξη σχεδίων δράσης για την προστασία των ειδών προτεραιότητας», το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Σκοπός του Σχεδίου Δράσης είναι αποτελεσματική προστασία και διατήρηση της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «GR4110014 Νήσος Άγιος Ευστράτιος και θαλάσσια ζώνη». Για το σκοπό αυτό προτείνονται κατάλληλα διαχειριστικά και θεσμικά μέτρα με βάση τις οικολογικές απαιτήσεις και απειλές των ειδών χαρακτηρισμού και οριοθέτησης της ΖΕΠ.

2. ΣΤΟΧΟΣ

Σκοπός του Σχεδίου Δράσης είναι η παροχή γενικών κατευθύνσεων για την αποτελεσματική προστασία και διατήρηση της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) «GR4110014 Νήσος Άγιος Ευστράτιος και θαλάσσια ζώνη», ιδίως σε ότι αφορά τη διατήρηση των ειδών χαρακτηρισμού της. Έτσι, προτείνονται κατάλληλα μέτρα με βάση τις οικολογικές απαιτήσεις και απειλές των ειδών χαρακτηρισμού και οριοθέτησης της ΖΕΠ, με τελικό στόχο την επίτευξη Ικανοποιητικού Καθεστώτος Προστασίας στην περιοχή.

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η πρόταση οριοθέτησης περιλαμβάνει το νησί του Αγίου Ευστρατίου, καθώς και τις βραχονησίδες περιμετρικά από αυτό (βραχονησίδα Αγ.Απόστολοι, Αγ. Ελένη, νησίδες Θάσκολοι, κ.α) και την περιβάλλουσα θαλάσσια ζώνη. Η συνολική έκταση της ΖΕΠ είναι 11.299 εκτάρια.

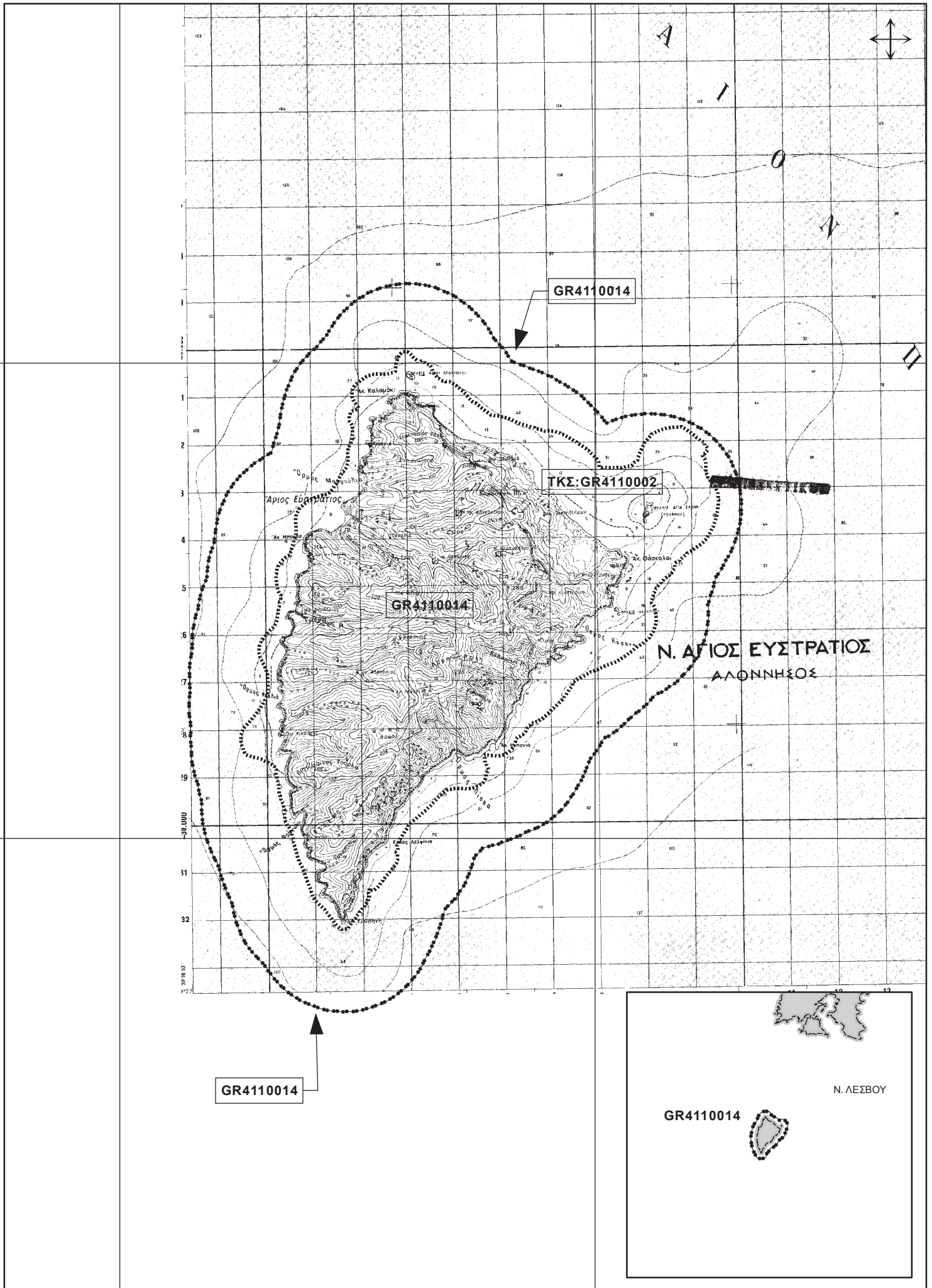
Από την προτεινόμενη οριοθέτηση εξαιρούνται οι οικισμοί που βρίσκονται εντός της περιοχής με βάση τα νόμιμα όριά τους.

Η περιοχή χαρακτηρίζεται στο μεγαλύτερο τμήμα του από κάθετους βραχώνες κατά μήκος της ακτογραμμής. Η βλάστηση που κυριαρχεί είναι τα φρύγανα, ενώ σημαντικό είναι και το ποσοστό του αραιού δρυοδάσους. Οι καλλιέργειες περιορίζονται κοντά στον οικισμό του Αγίου Ευστρατίου.

Χάρτης 1. Όρια Ζώνης Ειδικής Προστασίας

4380000

4370000

580000

590000

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100.000

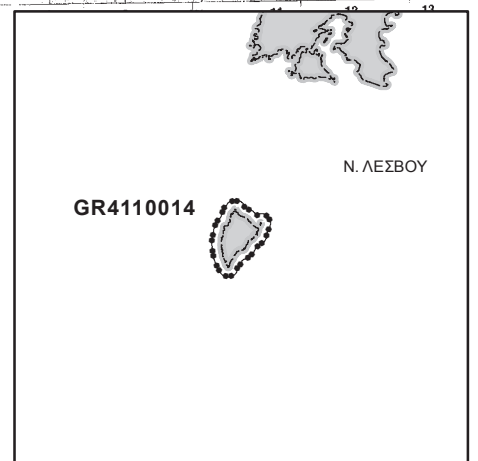
----- Προτεινόμενη Οριογραμμή ΖΕΠ

——— Οριογραμμή ΖΕΠ

----- Κοινή οριογραμμή ΤΚΣ & ΖΕΠ

..... Οριογραμμή ΤΚΣ

ΕΓΣΑ87

4. ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Πίνακας 1. Είδη χαρακτηρισμού ανά κριτήριο για την Ζώνη Ειδικής Προστασίας «GR4110014 Νήσος Άγιος Ευστράτιος και θαλάσσια ζώνη»:

Α/Α Πιν. 1	Επιστημονική ονομασία	Ελληνική ονομασία	Είδη χαρακτηρισισμού						
			Κριτήριο 1	Κριτήριο 2	Κριτήριο 3	Κριτήριο 4	Κριτήριο 5	Κριτήριο 6	
14	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	Θαλασσοκόρακας		1% ελάχ. διαχ. πληθ. Ε.Ε. 25					Ισχύει *
100	<i>Falco eleonorae</i>	Μαυροπετρίτης		1% ελάχ. ανασπ. πληθ. Ε.Ε					

* Η περιοχή είναι για το είδος μια από τις 5 σημαντικότερες περιοχές στην γεωγραφική περιφέρειά της και φιλοξενεί >1% του εθνικού πληθυσμού. Γεωγραφικές περιφέρειες: 1) Θράκη – Μακεδονία - Θεσσαλία, 2) Ηπειρος-Δυτική Ελλάδα-Στερεά Ελλάδα-Πελοπόννησος, 3) Νησιά Αιγαίου

Πίνακας 2. Είδη οριοθέτησης για την Ζώνη Ειδικής Προστασίας «GR4110014 Νήσος Άγιος Ευστράτιος και θαλάσσια ζώνη»:

-Δεν υπάρχουν-

5. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Θαλασσοκόρακας *Phalacrocorax aristotelis*

Καθεστώς προστασίας:

Ελληνικός Κόκκινος Κατάλογος	Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος IUCN	Παράρτημα I Οδηγίας 79/409
Σχεδόν Απειλούμενο		X

Καθεστώς παρουσίας - πληθυσμός.

Ο Θαλασσοκόρακας εξαπλώνεται σε όλες τις ελληνικές θάλασσες αν και οι σημαντικότερες αποικίες του είδους εντοπίζονται στο βόρειο Αιγαίο, τις Σποράδες, τα βόρεια Δωδεκάνησα και τις ακτές της βόρειας Κρήτης. Αντίθετα το είδος είναι σπανιότερο στο Ιόνιο και το Κρητικό πέλαγος (Handrinos & Akriotis 1997). Ο πληθυσμός του στη χώρα μας εκτιμάται σε 1000 με 1200 ζευγάρια (BirdLife 2004). Στην περιοχή μελέτης αναπαράγονται 50 με 60 ζευγάρια (208 άτομα στις 22/5/2009, προσ. επικ. Jacob Frik). Το χειμώνα εκτιμάται ότι διαχειμάζει μικρότερος πληθυσμός της τάξης των 40 – 50 ατόμων (49 άτομα στις 3/9/2005, Κακαλής αδημ. δεδομένα).

Οικολογία.

Ο Θαλασσοκόρακας φωλιάζει σε παράκτια βράχια, συχνά σε απρόσιτες, απόκρημνες θέσεις τόσο στις ακτές της ηπειρωτικής χώρας και στα μεγάλα νησιά όσο και σε μικρές ακατοίκητες νησίδες (Cramp & Simmons 1980). Το είδος συναντάται πάντα σε παράκτια και σπάνια σε εσωτερικά ύδατα ενώ τρέφεται σχεδόν αποκλειστικά με ψάρια τα οποία συλλαμβάνει με κατάδυση η οποία φτάνει μέχρι τα 50m.

Μαυροπετρίτης *Falco eleonorae*

Καθεστώς προστασίας:

Ελληνικός Κόκκινος Κατάλογος	Παγκόσμιος Κόκκινος Κατάλογος IUCN	Παράρτημα I Οδηγίας 79/409
		X

Καθεστώς παρουσίας - πληθυσμός.

Το είδος αναπαράγεται στο Αιγαίο με τα σημαντικότερα κέντρα αναπαραγωγής να είναι το βόρειο Αιγαίο, οι Σποράδες, οι ανατολικές Κυκλάδες, τα Αντικύθηρα, τα νοτιοδυτικά Δωδεκάνησα και οι νησίδες της ανατολικής Κρήτης (Handrinos & Akriotis 1997). Ο συνολικός ελλαδικός πληθυσμός εκτιμάται σε 12300 ζευγάρια (Dimalexis et al. 2007). Στην περιοχή μελέτης εκτιμάται ότι αναπαράγονται 280 με 300 ζευγάρια σύμφωνα με απογραφή του πληθυσμού που έλαβε χώρα το 2005.

Οικολογία.

Ο Μαυροπετρίτης φωλιάζει σε απομονωμένες νησίδες το Αιγαίου με απόκρημνα παράκτια βράχια σε σχισμές και κοιλότητες αλλά και στο έδαφος κάτω από μεγάλες πέτρες ή θάμνους (Walter 1979, Handrinos & Akriotis 1997). Οι μεγαλύτερες αποικίες του είδους συμπίπτουν με τις κύριες μεταναστευτικές οδούς του Αιγαίου. Τρέφεται με ιπτάμενα έντομα την Άνοιξη και με μεταναστευτικά μικρόπουλα αργά το καλοκαίρι και το φθινόπωρο όταν φωλιάζει (Cramp & Simmons 1980, Tucker & Heath 1994, Ferguson-Lees & Christie 2001). Συλλαμβάνει την λεία του συνήθως πάνω από τις νησίδες όπου αναπαράγεται σε μία απόσταση 1-3 km πάνω από την θάλασσα (Wink & Ristow 2000, Genbol & Thiede 2008).

6. ΚΙΝΔΥΝΟΙ – ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ¹

- Υποδομές τουρισμού-αναψυχής (χιονοδρομικά, γκολφ, γήπεδα, κατασκηνώσεις)
- Ανανεώσιμες μορφές ενέργειας: Αιολικά Πάρκα
- Καταδίωξη από συγκεκριμένους χρήστες ως επιβλαβή
- Τυχαία παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία
- Δραστηριότητες που προκαλούν όχληση (κυνήγι, υλοτομία, αλιεία,
- συλλογή φυτών και καυσόξυλων
- Εισαγωγή ειδών εισβολέων

---

¹ Η κατηγοριοποίηση – ορολογία των απειλών ακολουθεί την αντίστοιχη του BirdLife International, σύμφωνα και με τις τροποποιήσεις και τις περιγραφές του προγράμματος «Προσδιορισμός συμβατών δραστηριοτήτων σε σχέση με τα είδη χαρακτηρισμού των Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας» (Δημαλέξης κ.α., 2009)

7. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Γενικές προϋποθέσεις για την ορθή διαχείριση των ελληνικών ΖΕΠ:

- Εθνικός Συντονισμός Διαχείρισης – Παρακολούθησης των ΖΕΠ με κατάλληλο μηχανισμό διοικητικής και επιστημονικής υποστήριξης.
- Χαρτογράφηση πυρήνων κατανομής και κρίσιμων ενδιαιτημάτων των ειδών χαρακτηρισμού στο σύνολο των ΖΕΠ.
- Καθορισμός Επιθυμητών Τιμών Αναφοράς για τα είδη χαρακτηρισμού (FRVs) στο σύνολο των ΖΕΠ.
- Παρακολούθηση πληθυσμιακών τάσεων των ειδών προτεραιότητας των ΖΕΠ.
- Εθνικά Σχέδια Δράσης για τα είδη χαρακτηρισμού.
- Απαγόρευση εισαγωγής αλλόχθονων ειδών ή υβριδίων.
- Χαρτογράφηση και οριοθέτηση υγροτόπων εντός των ΖΕΠ.
- Απαγόρευση χρήσης μολύβδινων βολίδων στους υγροτόπους.
- Υποχρέωση εκπόνησης Ειδικής Ορνιθολογικής Μελέτης για τα έργα των κατηγοριών Α1,Α2,Β3 στην διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση ειδικών ομάδων χρηστών της περιοχής.

Ειδικά μέτρα για την περιοχή:

<i>Μέτρο</i>	<i>Προτεραιότητα</i>
Εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης για τη ΖΕΠ.	Υψηλή
Έλεγχος της επισκεψιμότητας στις θέσεις αναπαραγωγής του Μαυροπετρίτη και του Θαλασσοκόρακα	Ενδιάμεση
Καταπολέμηση των αρουραίων σε περιπτώσεις χαμηλής αναπαραγωγικής επιτυχίας του Μαυροπετρίτη και του Θαλασσοκόρακα που οφείλεται σε εισβολείς.	Υψηλή
Φύλαξη των θέσεων φωλιάσματος του Μαυροπετρίτη για την αποτροπή περιπτώσεων συλλογής αυγών και νεοσσών	Ενδιάμεση
Έλεγχος των παράνομων μεθόδων αλιείας (π.χ. δυναμίτης).	Υψηλή
Καταγραφή και χαρτογράφηση των αποικιών του Θαλασσοκόρακα.	Ενδιάμεση
Ίδρυση Καταφυγίου Άγριας Ζωής για τα είδη χαρακτηρισμού της	Υψηλή

ΖΕΠ.	
Δημιουργία αλιευτικών καταφυγίων ή θαλάσσιων πάρκων.	Υψηλή
Θεσμοθέτηση κινήτρων για περιορισμένη χρήση φυτοφαρμάκων σε εαρινές καλλιέργειες π.χ. αμπελώνες.	Ενδιάμεση

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Birdlife International, 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. BirdLife Conservation series No. 12. BirdLife International. Cambridge.
- Bourdakis S. & Varelzidou, S. 2000. Greece pp 261-333. *In* Heath, M. F. and Evans, M. I., eds. 2000. Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. 2: Southern Europe. Cambridge, UK: BirdLife International. BirdLife Conservation Series No. 8, p. 791.
- Carss, D.N. 1993. Shags *Phalacrocorax aristotelis* at cage fish farms in Argyll, western Scotland. *Bird Study* 40: 203-211.
- Carss, D.N. 1994. Killing of piscivorous birds at Scottish fin fish farms, 1984-87. *Biological Conservation* 68: 181-188.
- Cramp S. & K.E.L. Simmons 1980. The Birds of Western Palearctic. Vol. II Oxford University Press, Oxford.
- Dimalexis, A., Xirouchakis, S., Latsoudis, P., Portolou, D., Karris, G., Georgiakakis P., Fric, J., Barboutis, C., Bourdakis, S., Kakalis, E., Ivovič, M. & T. Kominos 2007. Breeding distribution and population status of the Eleonora's falcon (*Falco eleonora*) in Greece. *Journal of Ornithology* 149: 23-30.
- Ferguson-Lees, J. & Christie, D.A. 2001. Raptors of the world. Helm. London.
- Gensbol, B. & Thiede, W. 2008. Birds of Prey. Collins
- Handrinos, G. & Akriotis, T. 1997. The Birds of Greece. Helm Publishers. London.
- Tucker, G.M. & Heath, M.F. 1994. Birds in Europe: their conservation status. BirdLife Conservation Series no 3. BirdLife International. Cambridge.
- Walter, H. 1979. Eleonora's Falcon: adaptations to prey and habitat in a social raptor. University of Chicago Press, Chicago and London
- Wink M & D. Ristow 2000. Biology and molecular genetics of Eleonora's falcon *Falco eleonora*, a colonial raptor of Mediterranean islands. In: Chancellor, RD, Meyburg B-U (edits) Raptors at Risk. World Working Group on Birds of Prey/ Hancock House, Surrey pp 653-668.
- Δημαλέξης Α., Ε. Μπουρδάκης και Έλενα Χατζηχαλαράμπους. 2004. Προδιαγραφές οριοθέτησης Ζωνών Ειδικής Προστασίας. ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα και Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων – Υγροτόπων (ΕΚΒΥ), Θέρμη. 117 σελ. + i παράρτημα.
- Δημαλέξης Τ., Καστρίτης Θ., Μανωλόπουλος Α., & Κ. Γρίβας. 2009. Προσδιορισμός συμβατών δραστηριοτήτων σε σχέση με τα είδη χαρακτηρισμού των Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας. Τελική Έκθεση, ΥΠΕΧΩΔΕ.
- Χανδρινός Γ., Καστρίτης Θ. 2009. Πουλιά Στο: Α. Λεγάκις & Π. Μαραγκού (επιμ.) (2009). Το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας. Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία. Αθήνα (υπό έκδοση).